

Protivnost između srpskog društva i turske države.

Uticaj uprave na tu protivnost. Hajduci, njihov - građanski i politični značaj.

Srpska revolucija i politično-društveni prevrat, što ga je ona učinila.

Srpski narod u svojoj turskoj državi živio je svojim odelitim životom. Bilo bi veoma pogrešno pripisivati jedino različitosti u veri, ovu protivnost. Nema sumnje, da je vera imala jakog uticaja na svu borbu između Srba i Turaka od kako propade srpska država, ali sve činjenice pokazuju nam, da vera nije bila nikako jedini i odsudni činilac u toj borbi. U srpskim pesmama peva se često, da se junaci bore "za krst časn" i "ime rišćansko"; ali u stvari ne nalazimo nigde u srpskom narodu nikakav religiozni pokret protiv Turaka. Na protiv: sve odelite bune, kao god i srpska revolucija, imaju uvek politični i društveni karakter a ni malo religiozan. U domaćem životu srpskog naroda - u zadruzi i opštini, takođe, veoma se malo, ili upravo ne vidi se ni malo uticaj hrišćanske vere. Svi odnošaji u srpskom društvu imaju čisto narodni tip i sigurno su daleko stariji no hrišćanska vera. Turski elemenat prosto nije učestvovao u tom narodnom životu. Turci nisu znali za srpsku zadrugu, za mobu i pozaj micu, kao ni za slavu i zavetine.

Vera hrišćanska kod Srba sastojala se gotovo iz samih običaja, koji su većinom imali narodno poreklo, pa su samo u nekoliko dobili crkveno-religiozni oblik. Narod je držao sve svoje običaje kao i veru, za svetinju